

Obce chybuji ve zveřejňování osobních údajů

Úřad pro ochranu osobních údajů řeší četné stížnosti na postup veřejné správy

Ačkoliv od účinnosti GDPR uplynuly již dva roky, některé obce stále chybují v nakládání s osobními údaji občanů. Ačkoliv si obce za tu dobu většinou už zajistily všechny potřebné formuláře, v praxi se ukazuje, že propojení GDPR s jinými předpisy, například s problematickou stošestkou, činí obtíže. Obce se tak stále stávají terčem stížností.

Vítání občánků, rozesílání dopisů členům místního spolku, seznam prvňáčků, gratulace k životnímu jubileu ve zpravodaji obce, fotografie na webových stránkách obce či zveřejňování smluv v registru smluv – i při této každodenní agendě může obec zneužít osobní údaje občanů. „Obce nás často oslovují, abychom jim udělali vnitřní analýzu, zda splňují veškeré povinnosti, které po nich GDPR požaduje. Společně s nimi projdeme jejich každodenní postupy podle jednotlivých odborů a zkontrolujeme způsob uchování dat ve všech jejich databázích. Poté zkontrolujeme dokumentaci, kterou musí obce podle GDPR vést. Jedná se především o kontrolu zásad zpracování osobních údajů, záznamy o činnostech zpracování osobních údajů a smlouvy s dodavateli. V současnosti má každá obec svého pověřence, v tom problém nebývá. Naopak nejčastěji jsou problémy ve smlouvách a v informacích, které

chybí na webových stránkách,“ říká advokátka Alice Frýbová z advokátní kanceláře Holubová advokáti, která služby v oblasti GDPR včetně činnosti pověřence pro ochranu osobních údajů pro obce nabízí.

Ne vždy zaměstnanci obce myslí například na to, že jsou to právě oni, kdo může přispět ke zneužití osobních údajů. „Typickým přešlapem je, že zaměstnanci

nedodržují zásady bezpečnosti, navštěvují podezřelé webové stránky, otevírají podezřelé e-maily nebo mají nastavené slabé heslo. Na menších obcích stále není zvykem, že informace týkající se správních řízení jsou důvěrné. Zaměstnanci je tak pravidelně řeší se svými kamarády a známými, což je zcela v rozporu s GDPR,“ upozorňuje advokátka Alice Frýbová, která se specializuje právě na oblast GDPR. Nedostatků většinou u klienta najde

několik, nejčastější pochybení se týkají zveřejňování dokumentů. Častým nešvarem je i to, že obce se pečlivě připravily na GDPR v roce 2018, ale od té doby své dokumenty a postupy neaktualizovaly.

OBEC ZODPOVÍDÁ I ZA ZVĚDAVOST ZAMĚSTNANCŮ

Úřad pro ochranu osobních údajů se setkává s četnými stížnostmi na konání obecní správy. Stížnosti se týkají různých témat, nejčastěji stěžovatelé kritizují čtyři oblasti: zveřejňování identifikačních údajů žadatele ve zveřejněných odpovědích na žádost o informace podle zákona č. 106/1999 Sb., na neoprávněné nahlížení úředníků do registrů nebo problémy se zabezpečením a únikem osobních údajů.

Jak se těmto chybám vyvarovat? Ve vztahu ke stošestce se vyjadřuje Úřad pro ochranu osobních údajů na svých webových stránkách „Byť mají povinné subjekty dle § 5 odst. 3

zákona č. 106/1999 Sb. povinnost poskytnoutou informací zveřejnit způsobem umožňujícím dálkový přístup, nelze v rámci tohoto postupu zveřejňovat zároveň adresní či jiné identifikační údaje žadatele. V praxi jde nejčastěji o chybný postup spočívající v umístění celého dokumentu odpovědi (nebo zároveň i žádosti) na internetové stránky povinného subjektu či jeho naskenování bez začernění či jiné anonymizace adresních a jiných údajů žadatele,“ Jak tedy povinný dokument zveřejnit? „Obec nemusí zveřejňovat celý dokument, zákon o svobodném přístupu k informa-

»

cím požaduje pouze zveřejnění obsahu odpovědi. Pokud se ale obec rozhodne celý dokument odpovědi zveřejnit na internetových stránkách, je nutné anonymizovat osobní údaje žadatele, tedy zpravidla jeho jméno, příjmení, adresu a datum narození. Někdy však ani pouhé začernění těchto informací prostřednictvím elektronických nástrojů ve formátu pdf nebude dostatečné, protože i tak bude možné informace o žadateli získat, a to prostým vykopírováním začerněného textu z pdf do wordu. Bohužel i s tímto máme jako advokáti zkušenost a pozice obcí je obtížná,“ vysvětluje Alice Frýbová. V této souvislosti vydalo například Ministerstvo vnitřní správy manuál pro obce o svobodném přístupu k informacím.

ČASTÁ POCHYBENÍ

Obce často chybují ve zveřejňování dokumentů obecně, nejen v případě takzvané sto šestky. „Dokumenty obsahující osobní údaje by měly být veřejnosti přístupné k naplnění účelu zveřejnění dokumentu. Je nutné ověřit, zdali nejsou prostřednictvím internetových stránek zveřejňovány dokumenty, jejichž zveřejnění již nemá oporu například ve zvláštním zákonu, či byl naplněn účel jejich zveřejnění,“ upozorňuje na svých stránkách Úřad pro ochranu osobních údajů. Většinou nestačí odstranit přímý odkaz na dokument. Ten sice nemusí být k nalezení přímo na webových stránkách obce, ale bude možné ho dohledat prostřednictvím webového prohlížeče. „Když třeba někdo zadá do internetového vyhledávače jméno, příjmení a název obce, často mohou takové dokumenty ve výsledcích vyhledávání vyskočit, aniž by přes webové stránky obce byly přímo dohledatelné. Tady je důležité kontaktovat IT specialisty a domluvit se s nimi na úplném odstranění včetně metadat,“ říká Alice Frýbová.

Dalším častým pochybením je zneužití registrů a databází. I když má pracovník automaticky za své pozice přístup do registrů, například do registru obyvatel, může do něj nahlížet pouze za nějakým účelem. „Konkrétní zaměstnanec nesmí nahlížet do registru třeba ze

zvědavosti nebo aby zjistil informace pro vlastní potřebu. Pokud by tím zaměstnanec způsobil vážnou újmu na právech nebo oprávněných zájmech, může se jednat o trestný čin neoprávněného nakládání s osobními údaji,“ upozorňuje Alice Frýbová a doplňuje, že v takovém případě se bude posuzovat, zda odpovědnost nese obec, zaměstnanec nebo oba dva.

Zabezpečení osobních údajů není jen práce s dokumenty a péče o osobní údaje při zveřejňování dokumentů. Obec by měla chránit osobní údaje i při běžném styku s občany a v běžném pracovním prostředí zaměstnanců. V praxi to znamená, že obec musí vědět, kde jsou které dokumenty uloženy a kteří zaměstnanci k nim mají přístup. Nelze ani nechávat veřejnost bez dozoru v kanceláři zaměstnanců. „Pokud zaměstnanec vyřizuje žádost svého občana a potřebuje si pořídit kopie, měl by mu slušně vysvětlit, že ho nemůže nechat v kanceláři samotného, protože tam má uloženy důvěrné údaje a spisy. Tato praktická doporučení týkající se bezpečného chování zaměstnanců by měla být součástí pravidelných školení o ochraně osobních údajů,“ říká Alice Frýbová ze společnosti Holubová advokáti.

ÚŘAD SLIBUJE OBCÍM PODPORU

Na větší součinnost by se obce mohly spolehnout po nástupu nového ředitele Úřadu pro ochranu osobních údajů Jiřího Kauckého, který disponuje četnými zkušenostmi z veřejného sektoru. Po svém nástupu do funkce na začátku září prohlásil, že se chce mimo jiné zaměřit na intenzivnější spolupráci se samosprávou. Dále se podle tiskového vyjádření hodlá angažovat v osvětové činnosti, například ve formě partnerství se školami nebo neziskovými organizacemi. „Zásadní je, aby se informace dostávaly k občanům a abychom měli nějakou gramotnost ve vztahu k ochraně osobních údajů. Máme velký problém s tím, aby se mezi obyvatelstvem zvyšovala finanční gramotnost, ale ta je výrazně lepší, než je gramotnost v oblasti ochrany osobních údajů,“ vysvětlil Jiří Kaucký při nástupu do funkce. To by pro obce mohlo znamenat dvojí: zaprvé dobrou zprávu, že obce od Úřadu obdrží více praktických informací k tomu, jak aplikovat GDPR, zároveň by to ale mohlo znamenat, že se v budoucnu Úřad ve své kontrolní činnosti zaměří na čtenější kontroly obcí. ●

Bára Procházková